

פרשת ויגש - TOCHACHA, RECONCILIATION AND GALUS: HAPPY ENDINGS AREN'T ALWAYS SO HAPPY

THE DYNAMICS OF RECONCILIATION

Our parsha deals with the resolution of a long and tragic family story. Yehuda is willing to risk his life, and perhaps those of his brothers, by confronting Yosef, who had still not revealed himself. This final clash between Yehudah and Yosef, whose approaches to serving HaSh-m were in such tension, gives the very name to our Parsha – VaYigash - Yehudah's approach to Yosef.¹

The Midrash teaches that the brothers shrank away as Joseph and Judah confronted one another. (According to the Midrash, Yehuda let out the most horrendous scream, and inspired his brothers to fury. At that moment, Yosef feared for his life².) They sensed that this was a confrontation not merely between two strong men, but between two opposing philosophies³. Ultimately, both antagonists triumphed, for Joseph and Judah, and the ideas they represented, remained integral parts of the Jewish people⁴. All this was a part of ויגש יהודה – Yehuda approaches Yosef, and the beginning of a historic and spiritual reunification unfolded⁵.

ויגש יהודה – Yehuda approaches Yosef, the beginning of a historic reunification of the brothers and the spiritual forces they represent. Yosef's 'brain' is combined with Yehudah's 'heart'⁶. In the fury and heat of the moment, Yehuda is able to speak gently, and that act of greatness achieves more than twenty battles could have done⁷. As with many situations involving intense human moments, there were

¹ אור גדליהו, ריש ויגש: יוסף ויהודה היו להם דרכים שונים בעבודת ד' יתברך

² מדרש רבה צג (ז) ד"א ויגש אליו יהודה זו היא שנאמר ברוח הקודש על ידי שלמה (קהלת ז) החכמה תעוז לחכם וגוי כנגד מי אמר שלמה המקרא הזה לא אמרו אלא כנגד יוסף הצדיק אמר רבי יוחנן בשעה שתפס יוסף הצדיק את בנימין ואמר להם לאחיו האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד אמר לו יהודה בנימין את תפוס ושלוס בבית אבא מיד כעס יהודה ושאג בקול גדול והלך קולו ד' מאות פרסה עד ששמע חושים בן דן וקפץ מארץ כנען ובא אצל יהודה ושאגו שניהם ובקשה ארץ מצרים ליהפך עליהם אמר איוב (איוב ד) שאגת אריה וקול שחל שאגת אריה זה יהודה שכתוב בו גור אריה יהודה וקול שחל זה חושים בן דן ששניהם נמשלו כארי שנאמר (דברים לג) ולדן אמר דן גור אריה שיני כפירים נתעו אלו גבוריו של יוסף שכיון שכעס יהודה נשרו שיניהם של כולם אמר רבי יהושע בן לוי אף אחיו כיון שראו יהודה שכעס אף הם נתמלאו חמה ובעטו בארץ ועשו אותה תלמים תלמים שנאמר (איוב ד) ליש אובד מבלי טרף זה יהודה שמסר עצמו על בנימין אמר שמא ימחול הקב"ה על אותו עון שהטעיתי את אבא ואמרתי לו אני מביאו לך באותה שעה נתמלא חמה על יוסף כיון שראה יוסף סימנין של יהודה מיד נדעזע ונבהל אמר אוי לי שמא יתרגני ומה הן סימנין שהיו בו ביהודה של בית שילו אמרו שני שילטונין זולגות דם ויש אומרים כמין שלטי הגבורים וחמשה לבושים היה לובש נימה אחת היתה לו בלבו כיון שהיה כועס קורע את כולם מה עשה יוסף באותה שעה אותו עמוד של אבן שהיה יושב עליו בעט בו ועשאו גל של צרורות מיד תמה יהודה ואמר זה גבור ממני באותה שעה אחז יהודה חרבו לשולפה מתערה ואינה נשלפת לו אמר יהודה ודאי זה ירא שמים הוא לכך נאמר (קהלת ז) החכמה תעוז לחכם:

³ אור גדליהו, ריש ויגש: יוסף ויהודה היו להם דרכים שונים בעבודת ד' יתברך

⁴ Stone Chumash, pg. 250

⁵ יחזקאל לז טו וגומר (הבאנו בסוף החיבור הזה)

⁶ אור גדליהו, ויגש: יהודה בחינת לב והרגש, ויוסף בחינת שכל ומוח, והמדרש מגלה לנו שכאן על ידי הגשת יהודה אליו – לנקודת יוסף, היה התאחדות ב מדות אלו

⁷ רבינו בחיי הקדמה לפרשת ויגש: וידוע כי לא היה ראוי כעס ליוסף המעליל אותם בענין הגביע כי אם ליהודה ויתר אחיו הנקיים שהיו מתנצלים ולא שוה להם, ואע"פ כן היה יהודה חכם גדול וגבור בגבורת הגוף ובגבורת הנפש שכבש את יצרו ולא כעס, אע"פ שהיה ראוי להם לכעוס ראה יהודה כי עתה לא היה מקום לכעוס אבל היה צריך למענה רך כדי להשיב חמת האדון יוסף, ועל כן נגש אליו להתוכח עמו ורצה לגלגל הענינים כולן שאירעו להם עמו עד עתה וכוון לשלשה דברים. לדין, לפיוס, ולמלחמה. אבל עיין במדרש רבה שמביא שם דעה אחרת בשם חז"ל שזעק יהודה זעקה גדולה ויוסף השיב לו כעין.

multiple layers to Yehudah's stepping forward. Rabbeinu Bechaya says that the word Vayigash can mean three things: דין ופיוס ומלחמה¹. These were all clothed in Yehudah's soothing and conciliatory words. Yehuda had learned from Yaakov the art of multiple approaches. He would be a gift of servitude, but he also prepared with prayer and, if need be, ready to fight². Yehuda made some unusually forceful claims against Yosef³, and yet, his rapprochement with Yosef leads to a historic, unbreakable pattern,⁴ - and the unity of the Jewish people was established for all time. Although Yosef was to lead the ten tribes into oblivion, they too would unite with Yehuda (and Binyamin) at the end of days⁵.

Three times a day, at the beginning of each Shmoneh Esreh, we take Yehudah's step as one of three⁶, illustrating that his step was not only towards Yosef, but provides us with a permanent model of how to approach spiritual greatness at the same time.

The רוקח points out that the word ויגש, to approach, appears three times in Tanach. Each one involves an appeal⁷:

a-Avraham appeals to G-d to save the people of Sedom:

בראשית טו כג (וירא): ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע

b-Yehuda appeals to Yosef not to take Binyamin into captivity:

בראשית מד יח (ריש ויגש): ויגש אליו יהודה ויאמר

---

¹ רבינו בחיי מד יח: ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באוני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה - מצינו לשון הגשה משמשת לשלשה דברים. דין ופיוס ומלחמה. דין הוא שכתוב (דברים כה) ונגשו אל המשפט ושפטום. פיוס הוא שכתוב (יהושע יד) ויגשו בני יהודה אל יהושע. למלחמה שנאמר (שמואל ב י) ויגש יואב והעם אשר עמו למלחמה. והנה יהודה כוון לשלשתם, ומזה אמר בי אדני, כמי שבא וכלי מלחמתו בידו והוא ערוך מלחמה, ואומר בי תמצא כל מה שתרצה אם לדין אם לפיוס אם למלחמה:

² מדרש רבה פרשה צג (ו) ד"א ויגש אליו יהודה ר' יהודה ר' נחמיה ורבנן ר' יהודה אומר הגשה למלחמה היך מד"א (שמואל ב י) ויגש יואב והעם אשר עמו למלחמה רבי נחמיה אומר הגשה לפיוס המד"א (יהושע יד) ויגשו בני יהודה אל יהושע לפיוסו רבנן אמרי הגשה לתפלה (מלכים א יח) ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי וגו' ר"א אמר פשט להון אם למלחמה אני בא אם לפיוס אני בא אם לתפלה אני בא ... כי כמוך כפרעה מה פרעה... מה פרעה מלך ואתה שני לו בארץ מצרים כך אבא מלך בארץ כנען ואני שני לו ואם שולף אני את הרבי ממך אני מתחיל

³ מדרש רבה פרשה צג (ו) .... כי כמוך כפרעה מה פרעה גוזר ואינו מקיים אף את גוזר ואינך מקיים מה פרעה להוט אחר הזכרים אף אתה

⁴ אור גדליהו שם: ועובדא זו ... הוא המעשה אבות סימן לבנים על לעתיד לבא שיתאחדו יחוד שלם

⁵ שם: וכן הוא בהפטרות לפרשה זו (ספר יחזקאל פרק לו): (טז) ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חברו [חבריו] ולקח עץ אחד וכתב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חברו [חבריו]: (יז) וקרב אתם אחד אל אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בידך: ... (כא) ודבר אליהם כה אמר ד' יקוק הנה אני לקח את בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו שם וקבצתי אתם מסביב והבאתי אותם אל אדמתם: (כב) ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל ומלך אחד יהיה לכלם למלך ולא יהיה [יהיו] עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד:

⁶The רמ"א (ס' צה) brings the רוקח who explains that we step forward to an issue which we need to take care of.

⁷ ספר מנהגי ישורון, ע"י הרב אברהם אליעזר ב"ר אייזיק: טעם שפוסעים ג' פסיעות לפני ואחרי תפילת י"ח: איתא ברמ"א סי' צ"ה בשם הרוקח, דכשעומד להתפלל, ילך לפניו ג' פסיעות דרך קירוב והגשה לדבר שצריך לעשות עכ"ל, והעט"ק כתב הטעם משום דכתיב ג' הגשות לתפילה, ויגש אברהם; ויגש יהודה; ויגש אליהו עכ"ל.

מה ג: ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי

And the end of the pasuk testifies:

מה ג: ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו

About which Chazal say mysteriously:

אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה וכו' יוסף קטנם של שבטים היה, ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו וכו'¹

With the intention of finally clearing the air, Yosef is both gentle and bold. On the one hand, he gently asks the brothers to approach him.² Then, he says אני יוסף העוד אבי חי, such strong rebuke, that puts things so clearly on the table right at the outset, and the brothers are rendered speechless, ashamed and confounded³. These mighty men, who, had they put their minds to it, could have wreaked military havoc in Egypt, were rendered speechless in front of Yosef⁴. Yet, the commentators struggle to understand where the rebuke in Yosef's words lay.

HaEmek Davar says that the words העוד אבי חי was the rebuke; 'my father', not 'our father'. "*Knowing how much our father loved me, you must have known the pain you would cause him by getting rid of me. Is he still alive, or did you kill him with the pain you caused him? Even if you thought that your actions towards me were justified, how could you have done such a thing to our father*"⁵?"

In his Sichos Mussar⁶, Rav Chaim Shmuelevitz points out that however we explain the words of Yosef, they were not in the form that we would normally think to use for Tochacha. There was no 'Look at what you have done' and 'how could you?' Rather, "after all you have done to me I remain your brother, with no intention of now exerting my mighty powers over you"⁷. In fact, I love you all as much as I love my

¹ילקוט ויגש רמז קנב: אמר רב שמעון בן אלעזר אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה וכו' יוסף קטנם של שבטים היה, ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו, לכשיבא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מעשיו על אחת כמה וכמה

² רבינו בחיי מה ד: גשו נא אלי ויגשו - ראה אותם נבהלים ונרתעים לאחוריהם אמר להם להתקרב אליו כדי לחשקט אימה שנפלה עליהם:

³ בהגות בפרשיות התורה (175): רבי שמחה זיסל מקלם באור רש"י אומר, כי האשמה הכבדה: אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי, גישה פסיכולוגית היתה כאן מצד יוסף. הוא ירה בתותח הגדול ביותר. (fired with his largest cannon) מכאן ואילך אין להם לחשוש. נאמר להם כבר כל מה שניתן היה להיאמר. יוסף הטיח את אשמתו הגדולה ביותר, ובכל זאת הוא מתייחס אליהם כאל אח

⁴ לב אליהו: מבואר בחז"ל שיהודה לקח חתיבות של ברזל ושברים בשיניו וכו' וכו', וכל גבורי מצרים לא היו יכולים לעמוד בפניהם, עד כדי כך שאמרו להחריב כל ארץ מצרים אם לא יחזירו להם את בנימין ... [ו] כשנתגלה אליהם ויאמר להם אני יוסף וגו' נמס כל גבורתם וניטל מהם כוחם ונעשו כאלמים לא יפתחו פיהם "ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו"

⁵ העמק דבר מג ד"ה העוד אבי חי: ... חז"ל הבינו פשט הקרא שהוא כמתמיה, אם האמת עוד אבי חי ולא מת מדאגתו עלי, בהיותו יודע שאהוב אצלו מכל בניו, והיינו שדייק לומר העוד אבי חי ולא אמר אבינו, אלא דייק שהוא אביו ביחוד, וכמש"כ לעיל מד כ בדיוק ואביו, ותמיה זו היה תוכחה לאחיו, דאפילו אם לפי מחשבתם דנו את יוסף בצדק, מ"מ היה לכם לחמול ולחוש על אביהם שהרי ידעו שאהבתו עזה אליו, ועל זה כתיב ולא יכלו אחיו לענות אותו מפני הפחד והבושה, ולולי זה היו עונים אותו כמו שענה יעקוב לרחל כאשר עלה בלבבה מחשבה כזו, כמ"ש לעיל ל א, וגו'

⁶ ח"ב מאמר יג (ויחי תשל"ב): אוי לנו מיום התוכחה

⁷ רבינו בחיי מה ד: ובמדרש גשו נא אלי הראה להם ברית מילה. אני יוסף אחיכם, אע"פ שמכרתם אותי מצרימה אחיכם אני, איני משתרר עליכם כלל:

brother Binyamin¹. Yosef then kisses each one of the brothers². It is clear that all of this builds for us a new image of what it means to rebuke. In reality, Tochacha does not even mean rebuke. Tochacha is העמדה על הטעות – the recognition and acceptance of error.³

And so Yosef's actions serve as a paradigm of rebuke for all time. Tiferes Shlomo⁴ writes that, if a person praised an angel, it is as if he worshipped Avoda Zara, but to laud and glory Tzadikim, is giving honor to Hashem, since they reveal for us through their speech and actions G-d's Torah. This is why the entire Sefer Bereishis consists of stories of our righteous Avos; stories of Tzadikim are actual Torah.

Some commentators hold that the brothers had never regretted selling Yosef and still held that he was a *Rodef*, threatening their own future with the Jewish people⁵. Their calculation may have been right. Abarbanel points out that we never see that the brothers were punished for the sale or that their father rebuked them⁶. Rashi, on the other hand, writes that the brothers had regretted this action a while back⁷.

According to both opinions, Yosef continues this dramatic moment by immediately explaining to the brothers that his intentions were always for their good and never to exclude them. He consoles his brothers, saying, "Although your intention was to get rid of me, G-d used your action to effect what history needed. I was sent by G-d to prepare for your coming to Egypt⁸, which is what you are now going to have to do." ("It was not you who sent me down here, but G-d; He has made me father to Pharaoh, master of his entire household, and ruler throughout the entire land of Egypt."⁹)

"I cannot send food to you in Canaan, for the Egyptians will suspect me of squirreling away supplies to build up my fortune there, with me to follow¹⁰. Stay there

---

¹ רבינו בחיי מה יב: והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין - השוה בנימין לשאר אחיו ללמד שאהבתם שוה אצלו כאהבת בנימין שלא היה במכירתו.

² רבינו בחיי מה טו: וינשק לכל אחיו ויבך עליהם - הודיעם שאין בלבו עליהם ודעתו ורצונו להיטיב להם.

³ ומכאן נלמד מהותה של תוכחה, כי אין התוכחה דברי כבושין ויסור דברים, כפי שאנו רגילים לחשוב. אלא התוכחה היא העמדה על הטעות

⁴ תפארת שלמה, חנוכה עמ' עב

⁵ ספורנו מב: כא, כב, כח ואיתא במדרש שגם עכשיו כשגילה את עצמו להם רצו להרגו אלא שנמנעו על ידי מלאך שפזרם לד' רוחות הבית. וכן ברבינו בחיי

⁶ מובא בהגות בפרשיות התורה דף 175

⁷ מב ג (מקץ): וירדו אחי יוסף עשרה לשבר בר ממצרים. וכתב רש"י ד"ה וירדו אחי יוסף: ולא כתב בני יעקוב מלמד שהיו מתחרטים במכירתו ונתנו לבם להתנהג עמו באהוה ולפדותו בכל ממון שיפסקו עליהם.

⁸ מה א: ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם. שפת אמת דורש שכמו שחז"ל דורשים, אשר שברת' - , יישר כח ששיברת' גם כאן התכוון יוסף באומרו, אשר מכרתם' - 'יישר כח לכם אשר מכרתם אותי' כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם. (מובא בהגות בפרשיות התורה דף 175)

⁹ Bereishis 45:8

¹⁰ רמב"ן מה יא

and you die. (Although don't tell our father the facts so starkly¹.) On the other hand, the Egyptians would be delighted to welcome people as honorable as you. For, knowing that I come from gentry makes it easier for them to accept me as their ruler². So go back, pack up and come where I can take care of you. This is G-d's Will."

Yosef does not rely on one speech to reassure his brothers that he bears no grudge and that he sees the whole event as one big act of Providence, for the unity that must now be achieved has to last through future crises as well. During Bayis Rishon, Shevet Yosef is destined to split again with Yehuda. This time he was destined to take nine other tribes with him. But the Navi, in the Haftarah for Parshas VaYigash, testifies that the bonds of unity will be stronger than the passion for machlokes, independence and separation:

יחזקאל לו: ויהי דבר ד' אלי לאמר. ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חברו ולקח עץ אחד וכתב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חברו. וקרבו אתם אחד אל אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בידך (וברד"ק: שיעשו עץ אחד במעשה נס)

Against all natural instincts for cathartic venting, Yosef ploughs on with his reconciliation. He asks the brothers to approach him and speaks soothingly and reassuringly. He asserts that his love for them is no less than his love for Binyamin, who had nothing to do with the sale³. And finally he kisses each brother in turn⁴ and cautions them against mutual recriminations over his sale⁵.

Yosef's efforts to win his brothers over must have surely paid dividends. The brothers all seem to finally recognize each other's worth and nobody seems to express a grudge. Yet, seventeen years later when Yaakov dies, the brothers are suddenly gripped by fear that it was only in honor of his father that Yosef had not taken revenge⁶. They feel the need to lie to him, saying that Yaakov commanded him to be kind to them,⁷ and Yosef feels determined to go through the whole process of reconciliation all over again⁸.

Others say that the reason that Yosef could not rejoin them was because he was constrained from leaving the country by Egyptian law. Yosef was still considered an eved by the Egyptians, for an eved can never lose his status. He was allowed to rule only because the Egyptians had changed the law to allow an eved to rule. But the law against an eved never leaving the country remained in force.

¹רמב"ן מה יא ע"ש

²רמב"ן מה טז: ... וייטב בעיני פרעה ובעיני עבדיו, כי היה הדבר להם להרפה שימשול בהם איש נכרי עבד מבית האסורים יצא למלוך, ועתה בבוא אליו אחים נכבדים ונודע כי הוא הגון להתיצב לפני מלכים, שמחו כולם ביחד

³מה יא: והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם. ואמרו חז"ל (מגילה טז:): מהו עיניכם ועיני אחי בנימין, כשם שאין בלבי על בנימין שלא היה במכירתו, כך אין בלבי אליכם.

⁴מה טו

⁵מו כד: וישלח את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך ופירש רש"י שם: ... ולפי פשוטו של מקרא יש לומר לפי שהיו נכלמים היה דואג שמא יריבו בדרך על דבר מכירתו להתווכח זה עם זה ולומר על ידך נמכר אתה ספרת לשון הרע עליו וגרמת לנו לשנאותו.

⁶ויחי נ טו

⁷נ טז - יז

⁸נ יט - כא

What Yosef said, how he said it, and what he did not say to his brothers comprises part of what Rav Yerucham calls the *Shulchan Aruch of the Nifga*. A person may be wronged by someone. A terrible injustice may have been done, one that affects the person for the rest of his life, but the Torah teaches us the Yosef lesson, that, despite all, one is proscribed in what action he can take in return.

It goes further than that. Rav Yerucham cites the *Orchos Chaim* of the Rosh who states that not only is it forbidden to take revenge on someone who wrongs him, but one should even be gracious (lit. not consider it a transgression) to someone seeking forgiveness. Rabbi Frand¹ explains this as follows:

The scenario that the Rosh is speaking of is when Reuvain hurts Shimon in a very profound way. Two weeks later, Reuvain comes before Shimon and says, "You know, I realize I acted horribly towards you, but - I want to explain."

What is our normal reaction to such a situation? "Forget it. I don't want to hear your explanation. I don't need to hear your explanation. It is done already - just forget it!" The Rosh explains that reacting in this way is not practicing exemplary midos. Shimon is refusing to hear the explanation because he wants Reuvain to suffer. He knows that from this point forward, every time Reuvain sees him, he will feel bad. Shimon, by not being willing to listen to Reuvain's explanation, is setting up a future relationship where Reuvain will always "owe him something."

Therefore, the Rosh says, if a person sins against you and comes to explain, do not consider this a further sin on his part. On the contrary, hear him out. Listen to his excuse, whether it is a good excuse or not. Even if his excuse is total nonsense, let him say it anyway. Let him have the satisfaction of being let off the hook, as though he in fact settled his debt to you. Such a practice represents super character traits. One who is prepared to let his neighbor "off the hook," even if perhaps he does not deserve to get off so easy, is most praise worthy.

Rav Yerucham finds an example of this in Yosef's response here to his brothers. Imagine how the ten brothers felt. They took Yosef, intending to kill him. In the end, they sold him into slavery. Their behavior toward him was almost inexcusable. What can they say to him now? What kind of apology can they hope to offer under such circumstances?

Yosef tells them, "You did not sin toward me. It all turned out for the best. This was all part of G-d's Divine plan. You were just pawns, puppets in the hands of the puppeteer." Yosef was attempting to relieve his brothers of their unbelievable burden of guilt. This, says Rav Yerucham, demonstrates the pristine quality of the midos of Yosef haTzadik.

So we see that, just as there are laws of how the offender has to appease the offended², there are laws of how the offended – the injured party - should react. But one of those laws is that the injured party, though he is expected to be gracious and forgive³, may show just as much cruelty as may be necessary for the offender's

---

¹In Torah.org

²שו"ע, או"ח תרו: א) עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שיפייסנו; אפילו לא הקניטו אלא בדברים, צריך לפייסו; ואם אינו מתפייס בראשונה, יחזור וילך פעם שנייה ושלישית, ובכל פעם יקח עמו שלשה אנשים, ואם אינו מתפייס בשלשה פעמים אינו זקוק לו.

³שו"ע שם: הגה - והמוחל לא יהיה אכזרי מלמחול (מהרי"ל)
משנה ברורה (ח) לא יהא אכזרי מלמחול - דכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו (ח) ואם הוא לא ירצה למחול גם לא ימחלו לו:

benefit¹ (but never to take revenge² and to cease from any feelings of hatred³). The model to teach us all of this was Yosef, even though the brothers had been מוציא שם רע. Under such circumstances he did not, in fact have to forgive⁴. *Come and see*, announces the Zohar. *It was insufficient for Yosef not to take revenge on his brothers, but he also extended to them kindness⁵*.

Not only does Yosef not take revenge, but he pledges to support his brothers' every need⁶, without any embarrassment to them or condescension on his part⁷. From this we learn that the highest form of forgiveness includes acts of loving kindness⁸. After Yaakov dies, the brothers are terrified that Yosef's restraint until now was an act of Kibud Av⁹. They famously lie to him¹⁰. Yosef responds magnificently. He actively comforts his brothers showing them that he has recognized their remorse¹¹. He does his best to ensure that his brothers understand that he genuinely feels that the whole situation was in his and their best interests, a chesed Elyon¹².

Yosef's model of forgiveness can only emerge out of a deep faith in Divine Providence¹³. Yosef knows that G-d runs the world and that events unfold according to His plan. This includes everything that happened to him, Yosef, personally. If, and only if, one understands this, one can reach the heights of forgiveness achieved by Yosef. Yosef was not merely forgiving; he was recognizing a whole substrata of

---

¹שו"ע שם: אם לא שמכוון לטובת המבקש מחילה (גמרא דיומא)
משנה ברורה: (ט) לטובת המבקש וכו' - כדי שיהא נכנע לכו הערל ולא ירגיל בכך

² ויקרא יט יח

³ משנה ברורה: (ט) ומי"מ נראה דמלבו צריך להסיר השנאה ממנו אחרי דבאמת ביקש ממנו מחילה:

⁴ שו"ע, או"ח תרו א: ואם הוציא עליו שם רע, אינו צריך למחול לו. (מרדכי וסמ"ג והגה"מ פ"ב מהלכות תשובה ומהרי"ו):
משנה ברורה (יא) א"צ למחול לו - דאיכא דשמע בחשדא ולא שמע בפיוס ונשאר השי"ר (יא) ומי"מ מדת ענוה למחול גם בזה:

⁵ זהר יא: בא וראה, יוסף לא די לו שלא השיב רעה לאחיו אלא שעשה עמהם חסד ואמת

⁶ העמק דבר נ כא: אנכי אכלכל וגו' ואת טפכם. נתבאר לעיל מ"ז י"ב פ"א לחם לפי הטף. הכונה בזה שיחוש לפרנסם באופן היותר נאה ומשובח שהטף יאכלו לחם נקי וסולת כמנהג אפרתי עם:

⁷ הכתב והקבלה נ כא: אנכי אכלכל. לפי שהבטיחם לכלכלם ולהאכילם משלו באופן שהם מצפים לשולחן אחרים, ע"ז נחמם ודבר על לבם על ענין זה שלא יתעצבו בכך אבל יחשב בעיניהם מכלכלים משל עצמם בשמחה ובטוב לבב:

⁸ בראשית נ כא: ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם...

⁹ בראשית נ טו: ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו:

¹⁰ בראשית נ: טז ויצו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר: יז כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוד ועתה שא נא לפשע עבדי אלקי אביך ויבך יוסף בדברם אליו:

¹¹ בראשית נ כא: ... וינחם אותם וידבר על לבם:

רש"י: דברים המתקבלים על הלב עד שלא ירדתם לכאן היו מרננים עלי שאני עבד ועל ידיכם נודע שאני בן חורין ואני הורג אתכם מה הבריות אומרות כת של בחורים ראה ונשתבח בהן ואמר אחי הם ולבסוף הרג אותם יש לך אח שהורג את אחיו ד"א עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד וכו'

¹² בראשית נ כ: ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטבה למען עשה כיום הזה להחית עם רב:

¹³ בראשית נט (יט) ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי התחת אלקים אני:

Divine activity, activity which told him that whatever the intentions of the brothers, their actions really led to a situation that did not require forgiveness to begin with.

Yet, for all these wonderful things, Yosef never explicitly says words of forgiveness. This omission was later to have terrible consequences. The Sages tell us that the Ten Martyrs, descendants of the brothers, were tortured and killed by the Romans because Yosef never clearly told his brothers that he forgave them¹. (And the Zohar compares Yosef unfavorably with another example of forgiveness².)

“You only thought to do me harm”, says Yosef to his brothers. “And G-d does not consider bad thoughts as bad actions. You therefore have nothing to worry about in your lives. However, your actions will affect future generations.”³ Hence it says that he comforted them and only then spoke to their heart - וינחם אותם וידבר על לבם⁴. Because actually, וינחם אותם only partially⁵ but then also לבם אל לבם⁶. The brothers, hoping to avoid this, offered themselves for slavery to Yosef, but Yosef refused to play G-d⁷. And a full reconciliation would await the future – נחמו (now), נחמו (in the future).⁸

But the unification process had begun - not only to end all enmity and feuding between them – but also to unite the two radically different approaches to serving G-d⁹. This is the testimony of our Haftorah – the Haftorah that builds and completes this week’s parsha:

---

¹ רבינו בחיי, יג יז

² זוהר יא: רבי אבא היה יושב בפתח שער העיר לד. ראה אדם אחד שהיה בא ויושב על בליטה מצד ההר, והיה עיף מן הדרך ויושב וישן שם. בתוך כך ראה נחש אחד שהיה בא אצלו, ויצאה חתיכת עץ משרש אילן והרג את הנחש. כשהקיץ האדם, ראה את הנחש למולו שהיה מת. התרומם האדם, ונפלה הבליטה (שהיה יושב עליה) אל העמק שמתחתיה (כי נקרעה מן ההר) והאדם נצל. בא אליו רבי אבא, אמר לו: אמר לי מה מעשיך, כי הקב"ה הקרה לך שני נסים אלו, ואין הם לחנם. אמר לו האדם ההוא: כל ימי לא עשה לי אדם רעה שלא נתרציתי עמו ומחלתי לו. ועוד, אם לא יכלתי להתרצות עמו, הייתי מוחל לו. ועוד, אם לא יכלתי להתרצות עמו, לא עליתי על מטתי לפני שמחלתי לו ולכל אלו שצערו לי, ולא נטרתי לו שנאה כל היום על אותו הרע שעשה לי. ולא די לי בזה, אלא שמהיום ההוא והלאה השתדלתי לעשות להם טובות... בכה רבי אבא ואמר: גדולים מעשיו של זה מיוסף

³ כתב סופר נ כא: אתם רק חשבתם עלי רעה במחשבה ולא במעשה, ומחשבה לבד אלקים חשבה מחשבה שיהיה בה ממש רק לטובה, [קידושין מ.], ... ולא עשיתם לי מאומה .... אבל ראה כי לעתיד יקבלו עונש מאת ה' על ככה, דור אשר יקומו אחריהם, ולכן עתה כל זמן שאני ואתם חיים אל תיראו, אנכי אכלכל אתכם, אבל לעתיד ה' יגבה דילי מזרעכם אחריכם כנ"ל.

⁴ כתב סופר, שם: ובוה יש להבין מה דכתיב וינחם אותם וידבר על לבם, דהיל"ל וידבר על לבם וינחם אותם, דתחילה דיבר על לבם וע"י זה התנחמו אח"כ.

⁵ כתב סופר, שם: כי מה שיוסף ניחם את אחיו לא היה נחמה, רק כי שלום יהיה ביניהם, ואין זה נחמה שלימה

⁶ כתב סופר, שם: ונ"ל כי באומרו ועתה אל תיראו ניחם אותם, אבל רמז להם ג"כ קשות שלעתיד יש להם ליראות מפני העונש כמ"ש. והיינו וינחם אותם וידבר קשות על לבם, ורמז תרתי, כנ"ל

⁷ ונ"ל שלזה התכוונו אחי יוסף, שיראו לנפשם שישלם להם הרעה אשר גמלו אותו והיה ראוי להם עונש גדול, ובקשו ממנו אנא שא נא, אבל לא בקשו שלא יענשם כלל כי לא היה סגיו להו בהכי, דאם עתה לא יגמלם רעה אולי בזמן מן הזמנים יתעורר אצלו מה שעשו לו ויענשם בעונש הראוי להם, לכן אמרו הננו לך לעבדים שיהיה זה להם לעונש, ויהיה לבם בטוח אחר שקבלו עונשם שלא יענישם עוד בעונש חמור מזה. ויוסף השיב להם התחת אלקים וכו', ולא רצה לענשם כלל, וינחם אותם וידבר על לבם

⁸ כתב סופר, שם: רק כמו אך שלום יהיה בימיו, אבל לעתיד שכבר סבלנו יסורים ועול הגלות וקבלו עונש מאת ה' כפלים ככל חטאותיה ולא יוסף להגלות עוד, תהיה נחמה כפולה על עתה ועל העתיד. והיינו דכתיב [ישעיה מ, א] נחמו נחמו, שיהיה נחמה להוה גם על לעתיד. ואמר [שם] דברו על לב ירושלים כי מלאה צבאה כי נרצה עונה כי לקחה וכו', וכבר סבלה כל הראוי ואין לצפות עוד על הרעה רק על הטוב. וזהו כונת המדרש אם יוסף שלא נחמם רק לשעה נחמו וקבלו תנחומים, כשיבוא הקב"ה לעתיד לנחם אותנו שכבר יצאנו ידי חובותינו כי נרצה עונה, קו"ח שתהיה הנחמה בשלימות ותהיה עולמית בב"א

⁹ אור גדליהו, ריש ויגש: יוסף ויהודה היו להם דרכים שונים בעבודת ד' יתברך

Yechezkel is commanded by G-d to take two wooden tablets and write the names of Yosef and Yehudah on each one respectively. He is then to combine the two tablets and show this to the Jewish nation¹. Just then, G-d tells Yechezkel that he will redeem the Jewish people from their exile², making it clear that it was because of the uniting of these two forces, and therefore of the entire Jewish people, that such redemption was possible.

---

¹ יחזקאל לו (טו) ויהי דבר יקוק אלי לאמר : (טז) ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חברו { חבריו } ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חברו { חבריו } : (יז) וקרב אתם אחד אל אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בידך : (יח) וכאשר יאמרו אליך בני עמך לאמר הלוא תגיד לנו מה אלה לך : (יט) דבר אלהים כה אמר ד' יקוק הנה אני לקח את עץ יוסף אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חברו { חבריו } ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתם לעץ אחד והיו אחד בידך : (כ) והיו העצים אשר תכתב עליהם בידך לעיניהם :

² יחזקאל, שם (כא) ודבר אליהם כה אמר ד' יקוק הנה אני לקח את בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו שם וקבצתי אתם מסביב והבאתי אותם אל אדמתם :